

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**МАТЕРІАЛИ
СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
Одеського державного екологічного університету
(11-18 травня 2022 р.)**

**ОДЕСА
Одеський державний екологічний університет
2022**

Крамаренко Д. К., ст. гр. МКА-18

Науковий керівник: Костюкевич Т. К., канд. геогр. наук, ас.

Кафедра Агрометеорології та агроекології

ОЦІНКА АГРОМЕТЕОРОЛОГІЧНИХ УМОВ ВИРОЩУВАННЯ РІПАКУ ОЗИМОГО В УМОВАХ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Ріпак – важлива олійна культура, що з'явилася близько 1500-1800 років тому внаслідок спонтанного схрещування свиріпи та капусти. На думку вчених, ріпак походить з Європи. Його батьківщина – Англія та Голландія, звідки він в XVI столітті був завезений в Німеччину, потім в Польщу та на Західну Україну [1].

Існує широкий спектр можливостей технічного використання ріпакової олії. Крім палива з неї виробляють гідравлічні, охолоджуючі, адгезійні, антифракційні, антикорозійні, змащувальні, промивочні та інші мастила. З ріпакової олії отримують технічний та медичний гліцерин, ліки, вазелін. На основі жирних кислот з ріпакової олії виготовляють велику кількість жирохімічних виробів у вигляді мила, пральних порошків, тощо [2].

Сьогодні, коли суттєво знизилася ціни на олійні культури, стає економічно доцільно переробляти ріпак на біодизель. Екологічно чистий вид біопалива на основі ріпакової олії при потраплянні в гідросферу не завдає шкоди її екосистемі. Крім того, він піддається майже повному біологічному розпаду: мікроорганізми, що мешкають у ґрунті чи воді, переробляють 99% біодизелю фактично за календарний місяць. Це суттєве зменшення рівня забруднення довкілля.

В Україні близько 95% від загальної посівної площі ріпаку це озимий ріпак. Кліматичні умови України є сприятливими для вирощування саме озимого ріпаку. Перевагою озимого ріпаку перед ярим є те, що у зв'язку з довшим вегетаційним періодом його розвиток дещо сильніший, врожайність вища, а вміст олії в насінні на 2-4% більший [1].

Озимий ріпак переносить морози до -15°C без снігового покриву. При поступовому зниженні температури відбувається поступове загартування рослин і ріпакові не спричиняє шкоди навіть -20°C . При температурах вище 30°C пригнічується ріст і розвиток, а при температурі вище 35°C він зовсім зупиняється. Врожайність при цьому, як правило, щодня знижується на 1 ц/га.

Ріпак має високу потребу у воді. Транспіраційний коефіцієнт складає 400-500 мм. Для високого врожаю озимого ріпаку оптимальним є 600-800 мм опадів на рік. Найбільш критичні періоди це стеблуння, бутонізація та цвітіння. Від початку цвітіння до дозрівання ріпак потребує 300 мм води – за цей час при оптимальних умовах ріпак утворює близько 65 кг насіння на 1 га.

За останні 20 років українські аграрії збільшили врожайність ріпаку більше, ніж втричі: з 8,5 ц/га до 25,7 ц/га. Лідерами за врожайністю є Хмельницька, Тернопільська, Вінницька, Волинська та Рівненська області, де аграрії в середньому збирають понад 30 ц/га озимого ріпаку.

В роботі розглядаються агрометеорологічні умови вирощування ріпаку озимого на території Херсонської області на прикладі станції Херсон за період 1995-2018 рр. за весняно-літній період.

Відновлення вегетації ріпаку озимого навесні починається після переходу середньодобової температури вище 5 °С і температури ґрунту 2,9 °С. В умовах станції Херсон відновлення вегетації в середньому спостерігається на початку березня (3 березня). Фаза початку росту стебла спостерігається через місяць (5 квітня). В середньому сума активних температур за цей період становить 113 °С. Середня температура повітря за період - 5,5 °С. Оподи характеризуються великою мінливістю за роками, в середньому за період відновлення вегетації – початок росту стебла це значення становить 28 мм. Запаси продуктивної вологи в метровому шарі ґрунту на дату відновлення вегетації становлять 126 мм.

Початок цвітіння в середньому за розглянутий період спостерігається наприкінці квітня (26 квітня). Тривалість періоду початок росту стебла - початок цвітіння в середньому становить 21 день. Сума активних температур за цей період становить 235 °С. Середня температура повітря за період - 11,2 °С, сума опадів – 21 мм.

Дата утворення перших стручків спостерігається наприкінці першій декади травня (10 травня). Тривалість періоду початок цвітіння – утворення перших стручків в середньому становить 14 днів. Сума активних температур за цей період становить 205 °С. Середня температура повітря за період - 14,6 °С, сума опадів – 20 мм.

В середньому досягання припадає на початок червня (8 червня). Тривалість періоду утворення перших стручків – досягання в середньому становить 29 днів. Сума активних температур за цей період становить 552 °С. Середня температура повітря за період - 19,0 °С, сума опадів – 33 мм.

В цілому за період вегетації рапсу озимого в районі станції Херсон середня температура повітря становить 11,6 °С, сума активних температур становить 1104 °С. Тривалість періоду – 95 днів, сума опадів – 102 мм.

Список використаної літератури

1. Ріпак в Україні та світі. [Електронний ресурс]. <https://www.kws.com/ua/uk/produkty/ripak/ripak-v-ukraini-ta-sviti/> (дата звернення: 07.05.2022 р.).
2. Адаменко Т. Агрокліматичні умови вирощування ріпаку в Україні. *Агроном.* 2006. №2. С. 94-95.